

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2022-19

6.1.2022

Fremtind Livsforsikring AS

Livsforsikring/uføredekninger/pensjon

Uførebegrepet – arbeids- eller inntektsevne – vilkårstolking – uriktige opplysninger – Fal. § 18-1.

Forsikrede var omfattet av en privat uføredekning som ga rett til uførepensjon ved minst 50 % uførhet. Han ble sykmeldt i 2015, og fikk innvilget uførepensjon i 2016. Det var der og i senere brev presisert at forsikrede måtte opplyse om endringer i uføregrad og faktisk arbeid. Forsikrede var fra januar 2019 i arbeid i ca. 100 % stilling, men med inntekt som var under halvparten av det han hadde før han ble ufør. Han informerte ikke selskapet om dette. I juni 2020 avslo selskapet uførepensjon, og krevde tilbakebetaling av utbetalt pensjon fra januar 2019. Saken reiste spørsmål om forsikrede hadde krav på uførepensjon etter 14.1.19. Nemnda bemerket at etter definisjonen av arbeidsuførhet i vilkårene var det tapet av evnen til inntektsgivende arbeid som skulle erstattes, dvs. nedsatt inntektsevne. Sykdommen innebar at forsikrede ikke kunne ta samme type arbeid som tidligere, men måtte arbeide i en vesentlig lavere avlønnet stilling. Nemnda fant det ikke tvilsomt at sykdommen innebar tap av mer enn 50 % av den tidligere inntektsevnen. Slik selskapet hadde formulert vilkåret hadde forsikrede krav på uførepensjon også i det tidsrom som han var i det vesentlig lavere lønnete arbeidet. Forsikrede ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede (ingeniør, f. 1975) er omfattet av en individuell uføredekning med rett til uførepensjon (kr 50 000 per år).

I skademelding 28.4.16 opplyste forsikrede at han var blitt arbeidsufør på grunn av sykdom, at han oppsøkte lege om uførheten første gang 3.2.16, at sykdom oppsto i august 2010, og at han ikke forventet å komme tilbake i jobb. Fastlegen bekreftet 17.6.16 i Legeerklæring Krav om erstatning ved arbeidsuførhet, at hovedårsaken til arbeidsuførheten var nyresvikt/polyangitt med første symptomer 24.8.10, høy sykdomsaktivitet og månedlige infusjonsbehandlinger. Legen vurderte ham 100 % ufør og at dette var livsvarig. Han kunne ikke gjenoppta sitt tidligere yrke, mottok arbeidsavklaringspenger, og det var ikke ønskelig at han fikk et annet mer egnet yrke.

Selskapet innvilget 26.6.16 100 % uførepensjon med kr 50 000 per år. I oppgjørsbrevet ble det opplyst med understreket fet skrift:

Hvis du endrer grad av arbeidsuførhet, gjenopptar arbeidet - helt eller delvis - må du straks underrette oss. Eventuelt for mye utbetalt som følge av at meldeplikten ikke overholdes, vil kreves tilbakebetalt.

Omtrent det samme står i brev 1.12.16, der forsikrede ble bedt opplyse om han søkte videre ytelse, å informere om hvilke Nav-stønader han mottok og om han var i arbeid.

I brev 1.6.17 opplyste selskapet med fet skrift:

Du må straks melde fra til oss hvis du endrer grad av arbeidsuførhet eller gjenopptar arbeidet - helt eller delvis. Vi gjør oppmerksom på at NAV ikke gir oss automatisk informasjon om dette. Eventuelt for mye utbetalt som følge av at meldeplikten ikke overholdes, vil kreves tilbakebetalt.

Tilsvarende pålegg ble gitt i brev 16.6.17, hvor selskapet innvilget videre uførepensjon.

Av Navs vedtak om endret utbetaling av uføretrygd av 6.1.20 fremgår at forsikredes årlige inntekt før uførheten var kr 780 000, at forventet arbeidsinntekt var kr 360 000, og at uføretrygd og inntekt for 2020 til sammen ville utgjøre kr 609 076.

På spørsmål fra selskapet 26.3.20, opplyste forsikrede 30.4.20 at han hadde vært i arbeid fra februar 2019 med en brutto inntekt i 2019 på kr 336 000 og at han fra januar til april 2020 hadde hatt en inntekt på kr 120 000. Han var fortsatt 100 % ufør, men holdt sykdommen i sjakk med medisiner, og hadde forstått det slik at han ikke trengte å gi beskjed til selskapet før uføregraden ble lavere enn 50 %.

Tiden jeg er på arbeid vil kunne være den samme som før jeg ble syk, men jeg klarer ikke samme stilling med mengden arbeid og ansvar jeg hadde før. Jeg hadde ledende stilling, i dag er jeg inspektør. Dette utgjør en forskjell i lønn på over 50%.

Den 5.6.20 opplyste forsikrede at han hadde jobbet 14 dager i januar 2019, og 100 % februar 2019 - 5. juni 2020.

Selskapet opplyste 29.6.20 at det hadde stanset utbetaling av uførepensjon med virkning fra 14.1.19, og krevde tilbakebetaling av utbetalt pensjon etter denne dato, jf. fal. § 18-1 fjerde ledd. Under behandlingen av klagesaken har selskapet opplyst at beløpet som kreves tilbake, utgjør kr 73 194,44.

Forsikrede har i det vesentlige anført at han har hatt krav på uførepensjon i hele den aktuelle perioden, og at han ikke har gitt uriktige/unnlatt å gi korrekte opplysninger til selskapet. Forsikrede er 100 % ufør og hans inntektsevne er redusert med mer enn 50 %. Vurderingskriteriet etter vilkårene er en sammenlikning av forsikredes mulighet til arbeidsinntekt henholdsvis før og etter han ble ufør. Forsikredes inntekt er redusert med minst 50 %, og han oppfyller derfor kravet om minst 50 % arbeidsuførhet. Selskapet anfører ikke svik/vinnings hensikt, og heller ikke forsett. Skyldkravet i fal. § 18-1 fjerde ledd er da ikke oppfylt, og selskapet kan da uansett ikke kreve tilbakebetaling. Forsikrede har på grunn av sykdommen bare kunnet jobbe enkelte dager, og bare til sammen 16 dager i perioden januar-april 2021.

Selskapet har i det vesentlige anført at vilkårene er basert på evnen til å utføre inntektsgivende arbeid (generell arbeidsuførhet), og ikke på inntektsevnen. Forsikrede var i full stilling fra 14.1.19 til 30.6.20. Han var således fullt arbeidsfør og oppfylte ikke kravet om minst 50 %. Det er uriktig å ta hensyn til at hans inntekt har blitt redusert. Det var grovt uaktsomt av forsikrede å ikke opplyse om hvor mye han jobbet, jf. § 18-1 fjerde ledd. Om tolking av avtalen vises det til avgjørelse 2014-218. Avtalen gir ikke dekning for advokatutgifter.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Forsikrede har en personforsikring som etter forsikringsbeviset gir rett til uførepensjon "dersom forsikrede blir minst 50 % sammenhengende arbeidsufør utover 12 måneder på grunn av sykdom eller ulykke inntruffet i forsikringstiden og før avtalt utløpsdato". I vilkårene fra 2001, som gjaldt, da avtalen ble inngått, defineres arbeidsuførhet som "helt eller delvis tap av evnen til inntektsgivende arbeid". Det fremgår videre at selskapet fastsetter uføregraden, under hensyntaking "til forsikredes muligheter for arbeidsinntekt i ethvert arbeid som forsikrede kan utføre, sammenlignet med tilsvarende mulighet før forsikrede ble ufør".

Avtalen fastsetter hvilke situasjoner som gir rett til utbetaling under forsikringen og det er bare de situasjonene som faller inn under dekningsområdet som gir rett til utbetaling. Spørsmålet saken reiser er om forsikrede har krav på uførepensjon etter 14.1.19.

Nemnda nevner innledningsvis at forsikrede kan bebreides for ikke å ha kontaktet selskapet før han begynte å arbeide 14.1.19, selv om det var i en vesentlig lavere avlønnet stilling. Saken for nemnda gjelder imidlertid tolkingen av forsikringsavtalens vilkår for rett til uførepensjon. Utgangspunktet for det er tap, helt eller delvis, av evnen til inntektsgivende arbeid. Selskapet fastsetter uføregraden, men skal vektlegge forsikredes muligheter til arbeidsinntekt i ethvert arbeid som forsikrede kan utføre, sammenlignet med tilsvarende mulighet før forsikrede ble ufør.

Det er enighet om at forsikredes sykdom har medført en vesentlig nedgang i hans inntekter (mer enn 50 %). Han kan ikke lenger ta samme type arbeid som tidligere. Hans evne til inntektsgivende arbeid er redusert, noe selskapet skal vektlegge etter sine vilkår. Selskapet anfører imidlertid at graden av uførhet skal fastsettes på grunnlag av en sammenligning av den generelle arbeidsevnen før og etter uførhet jf. ordlyden "muligheter for arbeidsinntekt i ethvert arbeid som forsikrede kan utføre sammenligne med tilsvarende mulighet før forsikrede ble ufør". Selskapet har til støtte for sitt syn vist til formålet med forsikringen – erstatte tap av muligheten til inntektsgivende arbeid og folketrygdlovens tilsvarende ordninger.

Formålet med uførepensjonen er etter vilkårene å kompensere for inntektsbortfall pga. arbeidsuførhet. Etter definisjonen av arbeidsuførhet i vilkårene er det tapet av evnen til inntektsgivende arbeid som erstattes, dvs. nedsatt inntektsevne. Selskapet har vist til at vilkåret må tolkes på samme måte som folketrygdlovens vilkår for uføretrygd. Nemnda peker på at etter folketrygdloven § 12-3 vektlegges evnen til å utføre inntektsgivende arbeid og at det som etter tredje ledd skal vektlegges ved fastsettelsen av inntektsevnen er alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på hjemstedet. Sykdommen innebærer at forsikrede ikke kan ta samme type arbeid som tidligere, men må arbeide i en vesentlig lavere avlønnet stilling. Nemnda finner det ikke tvilsomt at sykdommen innebærer tap av mer enn 50 % av den tidligere inntektsevnen. Slik selskapet har formulert vilkåret, finner nemnda at forsikrede har krav på uførepensjon også i det tidsrom som han var i det vesentlig lavere lønnete arbeidet.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Forsikrede gis medhold.

Ved behandlingen deltok Karin M. Bruzelius (leder), Tonje Giertsen (selskapsrepresentant), Jane Ytreøy Grøndalen (selskapsrepresentant), Paal Bjønness (forbrukerrepresentant) og Alexander Venås (forbrukerrepresentant).